

5(061)
DEV

0.66

T.C.

BAŞVEKÂLET

DEVLET METEOROLOJİ İŞLERİ

UMUM MÜDÜRLÜĞÜ

Cumhuriyetin 15 yıl içindeki
eserlerinden biri

T. C. BAŞVEKÂLET

Devlet Meteoroloji İşleri Umum Müdürlüğü

Tarihçesi – Teşkilâtı – Hizmetleri

Türkiye Cumhuriyetinin ilk 15 senesi içinde vücuda getirmiş olduğu yeni Kurumlardan Meteoroloji teşkilâtının tarihçesini, bu güne kadar almış olduğu şekli ve yapmakta olduğu işleri göstermek üzere tertip olunmuştur.

TÜRK ÇOCUĞU !

Her İşte Olduğu Gibi, Havacılıkta da, En Yüksek Düzeyde,
Gökte, Seni Bekleyen Yerini, Az Zamanda Dolduracaksın...

ATATÜRK

ÖN SÖZ

Tabiat kuvvetleriyle uğraşmak, onların şekillerini, sebeplerini ve memleketimizin insanların, nebatlarının, hayvanlarının hayatları üzerine olan tesirlerinin bağlı olduğu şartları anlamak lâzımdır. Bu lüzumu ancak Cümhuriyet Hükûmeti takdir etmiştir.

Memleket işlerinde, üzerinde havanın tesiri görülmiyen hiçbir iş yoktur. Cümhuriyet Hükûmeti memleketin yükselmesi ve ilerlemesi yolunda her ele aldığı işte, işini mahiyetine göre hava ve iklim şartlarının işe esas teşkil edeceğini bildiği cihetle bütün ilim ve yenilik hareketleri arasında bir Meteoroloji teşkilâtı vücuda getirmek hareketine de yol açmış ve bu iş yolundaki çalışmaya da çok yardım etmiştir. Bu sayededir ki bugün Türkiye Cümhuriyeti arazisi üzerinde bir meteoroloji teşkilâtı kurulmuş bulunmakta ve günden güne de genişlemekte ve kuvvetlenmektedir.

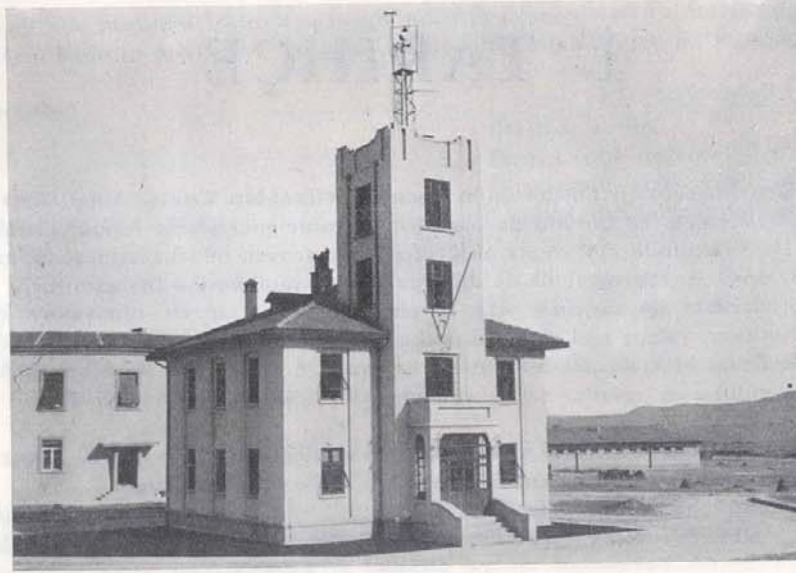
Cümhuriyet Hükûmetinin vücuda getirmiş olduğu bu teşkilât olmadığı zamanlarda Türkiye iklimi hakkında en basit bir fikir vermeğe kâfi ve bu hususta iki söz söylemeğe müsait bilgimiz

yoktu. Halbuki bugün hiç olmazsa memleketin yağış şartları ve iklim hakkında üzerinde düşünülmeğe kâfi bir kısım hava ve iklim istatistikleri yapılabilmıştır. Meteoroloji Enstitüsü ve teşkilâtının memlekete yaptığı hizmetler ayrıca bir fasılda kısaca yazıldı.

Memleketin Ziraat, Orman, İktisat, Nafia ve Askerlik, Sıhhat-İçtimaî Muavenet, Adliye, Dahiliye ve Belediye işlerinde istatistiklerle, mütalâalarile, raporlarla yardım ve hizmet eden Meteoroloji Enstitüsü Türkiye Cümhuriyetinin beynelmil ilim âlemindeki meteoroloji bilgisi hareketlerine de iştirakine hizmet etmektedir.

Bu teşkilâtle ilim yolunda memlekete hizmet etmek fırsatı verilmiş olan Meteoroloji Enstitüsünün ilim ailesi namına Cümhuriyet Hükûmetimize şükran borcumuzu ödemiş olmak üzere teşkilâtımızla ne yaptığımızı ve neler yapmak yolunda çalıştığımızı göstermek üzere bu albümü neşrettik.

Meteoroloji Enstitüsü
Müdürü
Ahmet Tevfik

METEOROLOJİ ENSTİTÜSÜNÜN
MERKEZ BİNASI

[1927 senesinde yapılmıştır.]

Reisicumhur Ulu Önder Atatürk

Başvekil Celâl Bayar

Devlet Meteoroloji İşleri Umum Müdürlüğünün Çalışmalarında Göz Önünde Tuttuğu Prensipler

1 — Hava, bugün, toprak ve deniz gibi, insanların üzerinde ve içinde birçok hareketler yaptığı bir muhittir.

Onu bütün kıymet ve kuvvetleriyle tanımak, idare etmek, onun hâdise ve kuvvetlerine karşı koymak insanlar için bir lüzum ve ihtiyaçtır. Devlet Meteoroloji İşlerinin prensiplerinden biri **bu lüzum ve ihtiyacı en doğru ve en çabuk bir şekilde temin etmektir.**

2 — Hava: hayat elemanları olan güneş, su, toprak ve nebat kadar insan enerjisinin dahil olduğu istihsal mekanizmasında mütemmim bir unsurdur.

Bu mekanizmanın tam randöman verebilmesi havanın fizik kabiliyetleriyle şimik kudretlerinin en uygun bir şekilde terkibe dahil olmasile mümkündür. Meteoroloji ilmi insanlara bu terkip san'at ve bilgisini temin eder. Bu itibarladır ki: **Meteorolojinin biyolojik cephesinden lâzım olan bilgilerini toplamak, terkip ve tasnif etmek ve memleketin bu sahadaki çalışmalarına arz etmek Devlet Meteoroloji İşleri Umum Müdürlüğünün prensiplerindedir.**

3 — Hava, doğrudan doğruya hayatın ve insan hayatının esasıdır.

Hayatın, havadan gayri diğer şartları yüzde yüz tam olduğu hâlde bile havanın, yaşama şekillerile uygun olmaması, hayat sisteminin sarsılmasını mucip olur. Meteoroloji İşleri memlekette içtimaî ve ferdî hayat ve sıhhatin hava bakımından en müsait şartlarını olduğu kadar en kötü şartlarını da tebarüz ettirerek **millet ve cemiyet hayatının en uygun bir duruma konulması için lâzım olan bilgileri elde etmeği ve bunları yaymağı yine, bir prensip olarak kabul etmiştir.**

4 — Hava: Endüstri, Ekonomi ve Bayındırlık işlerinde başka başka bakımdan ve yerine göre en başta ele alınması ve etüd edilmesi lâzım gelen bir faktördür.

Millî Ekonomi bugün, bu işlerde havanın tesir derecesinin ve kıymetinin bilinmesini icap ettirir. **Meteoroloji İşleri bu bakımlardan havayı bir eleman olarak tetkik etmeği yine, prensipleri arasına almıştır.**

5 — Sular: her türlü şekil ve hareketlerinde hava ile az çok sıkı bir surette ilgilidirler.

Suları ve tesirlerini tanımak ancak havayı tanımakla mümkün olur. Memleketimizde suların tam manasile hava kadar hayati bir önemi olduğuna göre **Sularımızla hava hâdiseleri arasındaki ilgileri meydana çıkarmak meteoroloji işlerinin yine, ana prensipleri arasındadır,**

6 — Hava ve su:

Bu iki unsur, evvelce ve Cumhuriyetten önce saltanat devrinin hiç ehemmiyet vermediği bir mevzu idi. O derecede ki, hiçbir mana ifade etmeyen bir söz söylemiş olmak için (havadan.. sudan..) bahsedilirdi. **Buna mukabil, Cumhuriyet devrinde hava ve su mefhumları hayat ve varlık mefhumlarına muadil tutulmuştur.**

Cumhuriyet devrinde HAVA ve SU: Türk Milletinin varlığını ifade eder.

Meteoroloji işleri bu varlıkların en yüksek kudret formüllerini elde etmek gayesini ana prensip olarak kabul etmiş ve bütün çalışmalarını ona göre ayarlamıştır.

Bugün HAVA'nın almış olduğu ehemmiyet karşısında Türkiye'nin de beynelmilel emsali derecesinde hava hâdiselerine ve havaya hâkimiyetini temin edecek teşkilâta en kısa bir zamanda sahip olabileceği davasının isbatı da Meteoroloji işlerinin çok önem verdiği bir prensiptir.

Meteoroloji Teşkilâtının Tarihçesi

1 – Cumhuriyetten önce

Türkler, bütün tarihlerinde, Meteorolojinin esasını teşkil eden Astronomi ile uğraşmışlar ve müteaddit rasathaneler tesis etmişlerdir. Fakat Meteoroloji terimine tam uygun olarak bir hava bilgisi teşkilâtını görmek ve bu teşkilâtın iş eserlerinden faydalanmak şerefini Türklere Cumhuriyet devri kazandırmıştır.

On beşinci asırda Büyük Türk âlimi ULUĞBEY, ALİ KUŞÇU ve emsalini, Türk astronomi tarihinin en yüksek simaları arasında görüyoruz.

Modern meteorolojinin tesisi, yani asıl pratik hayatta işe yarayan hava bilgilerinin elde edilmesine hizmet eden teşkilâtın meydana getirilmesi fikri on dokuzuncu asır sonlarına doğru tebellür etmiş ve bu maksatla İstanbulda bir meteoroloji müessesesi olarak ilk defa 1870 de bir rasathane kurulmuştur.

İlme ve tatbikatına daima önder olan Türkler bu gibi ilmî hareket ve hamlelerde birçok engellerle karşılaşmışlar ve padişahlar devrinde çetin müşküllerle mücadele etmişlerdir. Bu yolda atılan kıymetli ve büyük adımlardan birinde de hâl yine böyle olmuştur: Hicrî 987 tarihinde İstanbulda Taksimde râsîs Takiyeddin tarafından kurulmuş olan rasathanenin âkibeti hakkında tarihin kaydettiği aşağıdaki birkaç satır yazı bunun en açık bir misalidir:

"Tophanenin üstüne tesadüf eden zirvei cebelde bir rasathâne vücuda getirilmiş idi. Cihanı gaybın ahvaline buradan ittıla edilir itikadile bu eseri bedi bir takım tarizata ve mümanaata uğradı. Böyle bir bediayı fen bir iddiayı bâfil karşısında mahvolup gitti.. Bu hâdisenin de Sultanların eseri olduğuna şüphe edilmemek icabeder.

1870 senesinde İstanbulda kurulan rasathanenin kuruluşundan 5 sene sonra Avrupalılar Viyanada bir Hava İşleri Kongresi topladılar. Bu toplantıya Türkiye namına da iştirâk edilmiş ve İzmir, Berut, Sinop, Selânik, Avlonya, Bursa ve Trabzonda birer rasat merkezi kurulması kararlaştırılmıştı. Fakat işin tutumunda iman ve millî bir dava ruhu olmadığı cihetle iş yürüyemedi. İşte bugünkü Kandilli Rasathanesi o şebekenin hâlen mevcut olan biricik eseridir.

2 – Cumhuriyet devrinde

Türkiye Meteoroloji tarihi, o zamandan 1925 senesine kadar bir tevakkuf devri geçirmiştir. Yani Türkiye Cumhuriyeti, tarihte meteoroloji teşkilâtı namına, bir astronomi rasathanesi şekline irca edilmiş ve aynı zamanda bir kısım hava rasatlarını da yapan bir tek müesseseye, Kandilli Rasathanesine tevarüs etmiştir.

Tabiat kuvvetleriyle uğraşmak için onların şekillerini, sebeplerini ve memleketimizin insan, nebat ve hayvanlarının hayatı üzerine olan tesirlerinin bağlı olduğu şartları anlamak lâzımdı. Bu lüzumu takdir eden Cumhuriyet Hükûmeti, giriştiği büyük kalkınma hareketleri arasında bu mevzuu da ön plâna aldı.

Memleket işlerinde, üzerinde havanın tesiri görülmeyen hiç bir iş bulunmadığını göz önüne alan Hükümet, bir meteoroloji teşkilâtı vücuda getirmek yolundaki hareketleri, çalışmaları terviç etti. Ve netice olarak ta 1925 senesinde bir taraftan Ziraat Vekâleti, diğer taraftan da Millî Müdafaa Vekâleti meteoroloji istasyonları kurmak ve çalıştırmak işlerine el koydular.

Bundan sonra, Nafia Vekâleti de hava ve su rasatları teşkilâtı kurmak lüzumunu hissettiği gibi Sıhhat ve İçtimâî Muavenet Vekâleti de diğerleriyle beraber umumî iklim ve rasat istasyonları kurmak teşebbüsünde bulundu.

Bu çeşitli ihtiyaçlar karşısında Devletin hemen her şubesi kendi bakımından memleketin havasını tanıyabilmek ve işleri üzerine olan tesirlerini meydana çıkararak iyi tesirlerden istifade etmek ve kötü tesirlere karşı tedbir almak isteğiyle memlekette bir, rasat istasyonları kurma hareketi kuvvetle belirmeğe başladı.

Fakat işin, mühtelif gayelere hizmet eden başlı başına bir teknik ve ihtisas işi olduğu anlaşılınca rasat teşkilâtı kurma hareketleri daha kuvvetli merkezler halinde toplanmak lüzum ve zarureti hissettirdi. Ve bu lüzum ve zaruret dolayısıyledir ki muayyen ve merkezî teşkilât ve istasyon şebekelerine sahip olmak üzere iki teşekkül tebarüz etti : 1- Ziraat Vekâletinin Meteoroloji Enstitüsü, istasyonları ve teşkilâtı şebekesi; 2- Millî Müdafaa Vekâleti Hava Rasat teşkilâtı ve şebekesi. Bunlar kendi istikametlerinde az çok inkişaf ederek çalıştılar.

1925 senesinden 1937 senesi şubatı nihayetine kadar geçen müddet zarfında Meteoroloji Enstitüsü ve Teşkilâtı memleketin ziraat, bayındırlık, iktisat, nafia, odliye, sıhhat ve şehircilik işleri bakımından lüzumlu hava ve iklim malûmatına karşı hâsıl olan bilgi ihtiyaçlarını temin etmiş ve bu yolda meteorolojiye ait günlük, aylık ve senelik neşriyat yapmak suretile de vazifesini ifa eylemiştir. Millî Müdafaa Vekâleti Rasat Teşkilâtı da tayyare uçşları bakımından olduğu kadar askerî diğer hususat hakkında da lâzım olan malûmatı vermek suretile uhdesine düşen hizmetleri yapmıştır.

Nihayet 11 Şubat 1937 tarihinde kabul edilen 3127 numaralı kanun ile bütün meteoroloji teşekkülleri Başvekâlete bağlı olarak çalışmak üzere bir "**Devlet Meteoroloji İşleri Umum Müdürlüğü**", teşekkülü altında toplandılar. İşte bugün Türkiye Cumhuriyeti dahilinde hava ve meteorolojiye ait bütün işler bu Umum Müdürlüğün idaresi ve mesuliye altında bulunmaktadır.

Devlet Meteoroloji İşleri Umum Müdürlüğünün Teşkilâtı ve İşleri

A — Meteoroloji istasyonları ve Merkez teşkilâtı

Devlet Meteoroloji İşleri Umum Müdürlüğü muhtelif dereceli meteoroloji istasyonlarıyla merkezde muhtelif vazifeler ifa eden şubelerden mürekkeptir.

1 — Meteoroloji istasyonları:

- a) Dördüncü sınıf meteoroloji istasyonları: İdrometeoroloji istasyonları. Bu istasyonların 1938 yılındaki sayısı, yurdun başka başka bölgelerine lüzumuna göre dağılmış olarak (111) dir.
- b) Üçüncü sınıf meteoroloji istasyonları: Klimatoloji istasyonları. Bu istasyonların sayısı da (27) dir.
- c) İkinci sınıf meteoroloji istasyonları: Barometrik istasyonlar. Bunların da sayısı (34) dür.
- d) Birinci sınıf meteoroloji istasyonları: Hava istidlâl servisi yapan istasyonlar. Bunların bugünkü sayısı (12) dir.
- e) Mıntaka istasyonları. Yurdun muhtelif bölgelerinin meteoroloji merkezleri vazifelerini de yapan bu istasyonların sayısı (6) dir.

2 — Devlet Meteoroloji İşleri Umum Müdürlüğünün Merkez teşkilâtı:

Umum Müdürlüğün merkez teşkilâtı aşağıdaki şubelerden mürekkeptir:

- a) Hava Hizmetleri şubesi.
- b) Klimatoloji şubesi.
- c) İdrometeoroloji şubesi.
- d) Mikroklimatoloji şubesi.
- e) Tetkikler ve yayın şubesi.
- f) Âletler kontrol ve ayarlama şubesi.
- g) Muamelât ve muhaberat şubesi.
- h) Zatişleri, Sicil ve Levazım şubesi.

Meteoroloji istasyonlarıyla merkez şubelerinin işleri diğer sayfalarda yazılmıştır.

B – Meteoroloji İstasyonlarının İşleri

I. İdrometeoroloji İstasyonları:

Bu İstasyonlar aşağıdaki işleri yaparlar :

- 1 — Plüviyometrik işler : Yağmur, kar, dolu, çığ ve kırağı gibi yağışlara ait hâdiseleri gözetlemek, yazmak ve tetkiklerini incelemek.
- 2 — İdrometrik işler : Tebahhur, seviye ve akarsuların hızlarının gözetlenmesi, yazılması ve göllerin lâzım olanlarının seviyelerinin gözetlenmesi ve yazılması.
- 3 — Fenoloji işleri : İstihsal nebatlarının büyümeleri, gelişmeleri ve kemale ermelerine ve durumlarına ait müşahedelerin defterlerine yazılması ve haber verilmesi işleridir.
- 4 — Fevkalâde hâdiseler : Havaya, suya ve denize ait fevkalâde hâdiseleri haber vermek.
- 5 — Tayyare gözetleme işleri : Buldukları noktadan geçen tayyareleri en yakın merkeze bildirmek.

II. Klimatoloji İstasyonları:

Bu İstasyonlar aşağıdaki işleri yaparlar :

- 1 — Plüviyometrik işler.
- 2 — İdrometeoroloji işlerinin yerine ve lüzumuna göre 2, 3, 4 ve 5 inci maddelerindeki işlerden bir kısmını veya hepsini birden yaparlar.
- 3 — Klimatrik işler : Üçüncü sınıf İstasyonlar Türkiyenin iklim şartlarının tesbitine yarayacak bülten ve İstatistiklerin yapılmasına ait iklim rasatlarını yaparlar. Bu rasatların da başlıcaları şunlardır :
  - A) Günde üç defa havanın suhnetini, havanın rutubetini, bulutluluk nisbetini, rüzgârların İstikâmet ve kuvvetlerini ölçmek.
  - B) Lüzumuna göre bu hâdiseleri günde bir kere telgrafla veya telefenla, bağlı bulunduğu İstasyona bildirmek.
  - C) Yine lüzumuna göre ziraata, sanayie, bayındırlık işlerine, sıhhat ve içtimaî muavenet işlerine, hukukî veya adlî her hangi bir mesele ile ilgili işler hakkındaki hüküm ve kararlara esas teşkil edecek raporların klimatrik malzemesini hazırlamaya mahsus mikroklimatrik rasadları yapmak.

III. Barometrik istasyonlar :

Bu, ikinci sınıf istasyonların vazifeleri de şunlardır :

- 1 — Plüviyometrik işler.
- 2 — İdrometeoroloji İstasyonlarının yerine ve lüzumuna göre 2, 3, 4 ve 5 inci maddelerindeki işlerin bir kısmını veya tamamını yaparlar.
- 3 — Klimatrik istasyonların 3 üncü maddesindeki işleri (yalnız B. fıkrası hariç olarak) yaparlar.
- 4 — Günde üç defa sinoptik rasatları yaparlar ve muayyen saatlerde sinoptik rasatlar (hava istidlâli bakımından olan rasatlar) yapılır. Bu rasatlar da Ankara merkezine verilir.
- 5 — Zararlı hava hâdiseleri: Don, dolu, fırtına, sağanak gibi zararlı olacak hâdiselerin vukuu ihtimalı karşısında mevziî istidlâl yapılır ve mümkün vasıtalarla ihbar ve ilân edilir. (Bu vazifeyi hangi istasyonların yapacakları tesbit edilir).
- 6 — Sinoptik barometre rasatlarından başka klimatoloji bakımından da saat 7, 14 ve 21 de barometre rasatları yaparlar.

IV. Hava istidlâli servisi yapan istasyonlar :

Bu birinci sınıf istasyonların vazifeleri şunlardır :

- 1 — Plüviyometrik işler.
- 2 — İdrometeoroloji istasyonlarının yerine ve lüzumuna göre 2, 3, 4 ve 5 inci maddelerindeki işlerin bir kısmını veya tamamını yaparlar.
- 3 — Klimatrik istasyonların 3 üncü maddesindeki işleri (yalnız B. fıkrası hariç olarak) yaparlar.
- 4 — Uluslar arası ve Kopenhag rasat kodlarına uygun olarak sinoptik ve istidlâl rasatları yaparlar.
- 5 — Yukarıdaki 4 üncü maddenin rasadlarını kodlarına göre ve günde 3 defa muayyen saatlerde telgraflarla Ankara merkezine bildirirler.
- 6 — Zararlı hava hâdiselerini istidlâl ve ihbar ederler.
- 7 — Aerolojik işler: Lüzumuna ve yerine göre "hava sondajları" yaparlar.
- 8 — Tayyareler için uçuş rasatları ve istidlâller yapmak ve talep vukuunda "himaye" raporları vermek.
- 9 — Denizyollarının himayesi için muayyen limanlara hava istidlâli raporları vermek.

10 — Lüzum görülen yerlerde deniz seviyesi rasatları yapmak (Hâlen Antalyada ve İzmir "Karşıyaka..) da Marograf çalıştırılmaktadır. .

11 — Lüzumunda mıknatıs merkezleri kurmak.

V. Mıntaka istasyonları:

Bu istasyonların vazifeleri aşağıya yazılmıştır :

- 1 — Birinci sınıf istasyonların bütün vazifelerini yapmak.
- 2 — Mıntakalarına dahil istasyonların teknik bakımından kontrollerini icra etmek.

C — Devlet Meteoroloji İşleri Umum Müdürlüğü Merkez Teşkilâtı İşleri

I. Hava Hizmetleri Şubesi :

Bu şubenin işleri :

- 1 — Ankara meteoroloji istasyonu vasıtasile merkezde sinoptik rasatlar yapmak ve meteoroloji istasyonlarından alacağı rasatlara göre günde üç defa memleket içinde muayyen merkezlere hava vaziyetini bildirmek.
- 2 — Her sabah saat 8 rasatlarına göre hava haritası çizmek.
- 3 — İstasyonların tayyare hareket ve manavralarına ait sondaj işlerini takip etmek.
- 4 — Tayyare uçuşları ile ilgili rasat ve himaye raporları işlerini takip ve intaç etmek.
- 5 — Günlük hava vaziyetine ait bülteni ihzar etmek.
- 6 — Radyo ve matbuata verilecek hava haberlerini hazırlamak.
- 7 — Beynelmilel meteorolojik işlerde bu şube ile ilgili işleri hazırlamak .

II. Klimatoloji şubesi:

Bu şubenin işleri şunlardır :

- 1 — Bütün istasyonlardan alınan aylık cetvelleri ayrı ayrı kontrol etmek ve bu cetvellere istinaden senelik **Klimatoloji Bülteni**'ni hazırlamak.
- 2 — Günlük rasat tellerine istinaden ay sonunda **Aylık Hava Vaziyeti Bülteni**'ni hazırlamak.
- 3 — Mikroklimatoloji şubesinin aylık mahsul vaziyeti malumatını aylık hava vaziyeti bültenine girecek şekilde hazırlamak.
- 4 — Beynelmilel klimatoloji işlerinden bu şübeye ilgili çalışmalara yardım etmek.

III. İdrometeoroloji şubesi.

Bu şubenin işleri şunlardır :

- 1 — Bütün istasyonların günlük yağışlarını takib ederek Türkiyenin aylık yağış haritasının taslağını yapmak.
- 2 — Bütün istasyonların yağışlarına ait cetvelleri tetkik ve kontrol ederek senelik yağış bültenini hazırlamak.
- 3 — İstasyonların tebahhur ve su rasatlarına ait işlerini takib etmek ve cetvellerini kontrol ederek senelik bültenleri hazırlamak.

IV. Mikroklimatoloji şubesi :

Bu şubenin işleri şunlardır :

- 1 — Memleketin belli başlı mühim nebat mahsullerinin büyüme, yetişme safhalarını, her aya göre istasyonlardan aldığı raporlara istinaden tetkik ederek yurdun mahsul vaziyeti hakkında aylık bültene girecek şekilde malûmat hazırlamak.
- 2 — Memleketin nebat mahsullerinin sene içerisindeki büyüme, yetişme ve kemale erme safhaları ile bu safhaların mahsul neticesi üzerine olan hava ve iklim tesirlerini de tebarüz ettirecek şekilde ayrı bir bülten hazırlamak.

V. Tetkikler ve yayın şubesi:

Bu şubenin işleri şunlardır:

- 1 — Diğer bütün şubelerin kazırladığı rasat, klimatoloji ve sair cedvellere lâzım olan grafik ve haritaları taslaklarına uygun olarak çıkarmak; bunların basım işlerini takip etmek.
- 2 — Devletin muhtelif şubeleri veya hususî müessese ve şahıslar tarafından istenecek hava ve iklim işlerine müteallik malûmatı hazırlamak.

VI. Âletleri kontrol ve ayarlama şubesi:

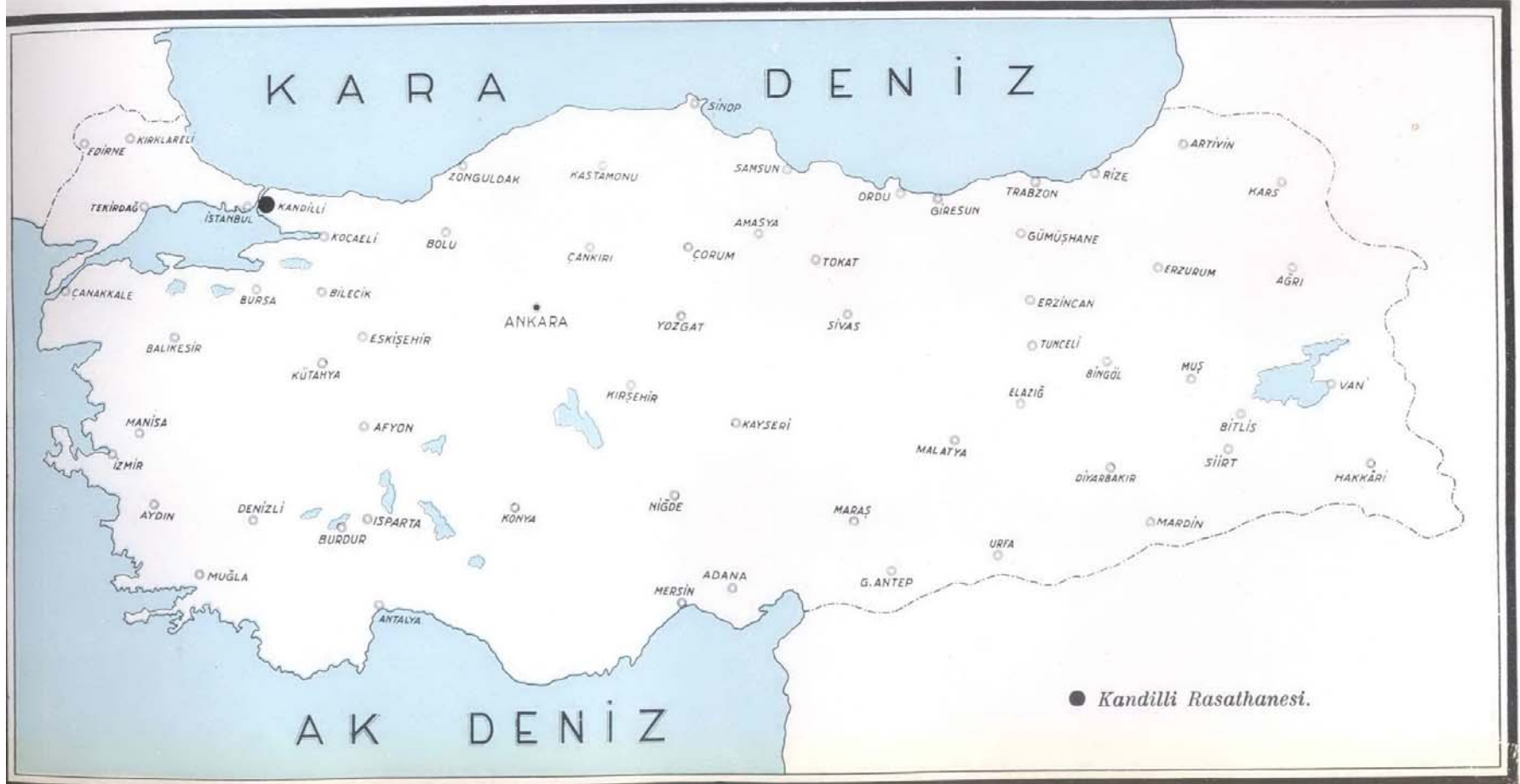
Bu şubenin işleri şunlardır:

- 1 — Rasat âletlerini kontrol ve ayar etmek.
- 2 — Telsiz cihazlarına ait işleri takip ve intaç etmek.

Muamelât ve muhaberat şubesi ile Zatişleri, Sicil ve Levazım şubesi de mutad ve malûm olan vazifeleri ifa ederler.

Kandilli Rasathanesi

Cumhuriyetten Evvel Türkiyede Rasat Teşkilâtı

Devlet Meteoroloji İşleri Umum Müdürlüğü

İstasyonlar Şebekesini Teşkil eden Meteoroloji İstasyonlarının Mıntaka ve Derecelerine Göre Dağılışı

I

Trakya Mıntakası Meteoroloji İstasyonları

Yeşilköy
Edirne
Çorlu
Florya
Marmaraeğlisi
Sığırcık gölü
İgneada
Tekirdağ
Kırklareli
Pınarhisar
Lüleburgaz
Hayrabolu
Sarıcaali
Gelibolu
Edirne - Meriç
Edirne - Tunca

II

Kocaeli ve Ege Mıntakası Meteoroloji İstasyonları

İzmir
Çanakkale
Göztepe
Yalova
Kocaeli
Bilecik
Bursa
Balıkesir
Akhisar
Manisa
Nazilli
Muğla
Bodrum
Şile
İzmir
Uludağ
Dikili
Aydın
Kuşadası
Denizli
Fethiye
Sapanca
Geyve
Geyve Su

Gemlik
Devleme
Uluabat
Bandırma
Biga
M. Kemalpaşa
Yahyaköy
Misiköy
Aziziye
Susurluk
Kestelek
İmroz
Edremit
Kepsut
Dursunbey
Bergama
Emiralem
Akhisar Köprü
Marmara Gölü
Adala
Turgutlu
Kemalpaşa
Alaçatı
Alaşehir

III

Orta Anadolu Mıntakası Meteoroloji İstasyonları

Ankara
Eskişehir
Kayseri
Konya
Sivas
Uşak
Bolu
Kastamonu
Çorum
Kütahya
Afyon
İsparta
Beyşehir
Niğde
Ulukışla
Kırşehir
Yozgat
Kangal
Çankırı
Burdur
Çubuk
Mekiköy
Zir
Uşakbükü

Polatlı
Haymana
Sivrihisar
Gökçekısıık
Emet
Simav
Sandıklı
Işıkli
Dinar
Bucak
İlgın
Karaman
Aksaray
Arapsun
Şarkışla
Tokat
Niksar
Turhal
Amasya
Tersakan
Lâdik
Kale
Sürgü
Merzifon

IV
Güney ve Doğu Güneyi Mintakası
Meteoroloji İstasyonları

Diyarbakır	İçel
Adana	Bolatlı
Malatya	Misis
Antalya	Ceyhan
Elazığ	Kilis
Siirt	Besni
Urfa	Adıyaman
Islahiye	Kapuluk
Dört Yol	Suçatı
Silifke	Elbistan
İçel - Mersin	Karakaya
G. Antep	Kırgöz
Maraş	Herdi Köprü
Mardin	Siverek
Hakâri - Çölemerik	Çemişkezek
Manavgat	Kızıltepe
Alanya	Cizre
Silifke Su	

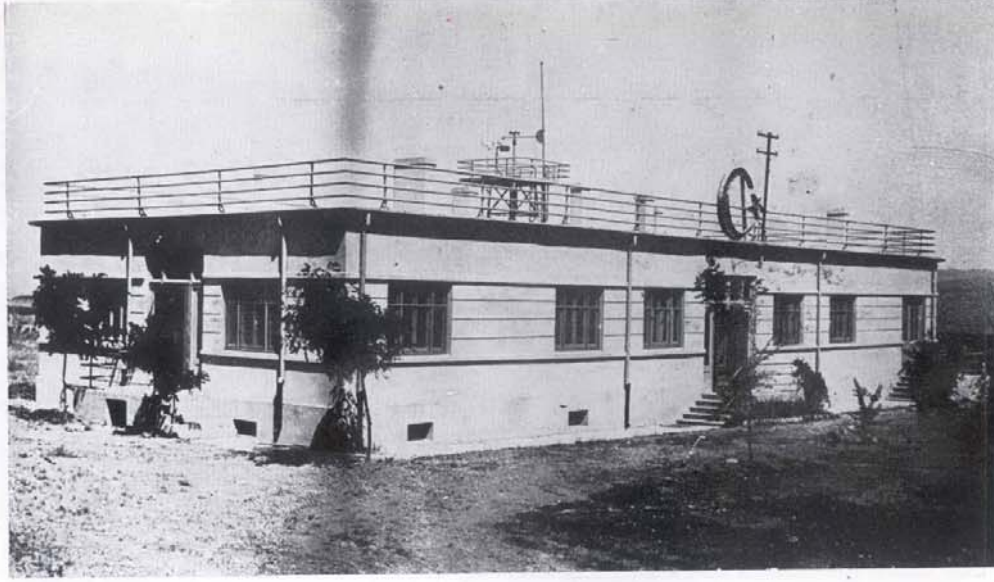
V
Doğu Anadolu Mintakası
Meteoroloji İstasyonları

Erzurum
Van
Erzincan
Kars
Artvin
İğdir
Ağrı
Tatvan
Muş
Malazgirt
Hınıs
Nazimiye
Kaban
Ş. Karahisar
Gümüşane
Bayburt
Sarıkamış
Ardahan

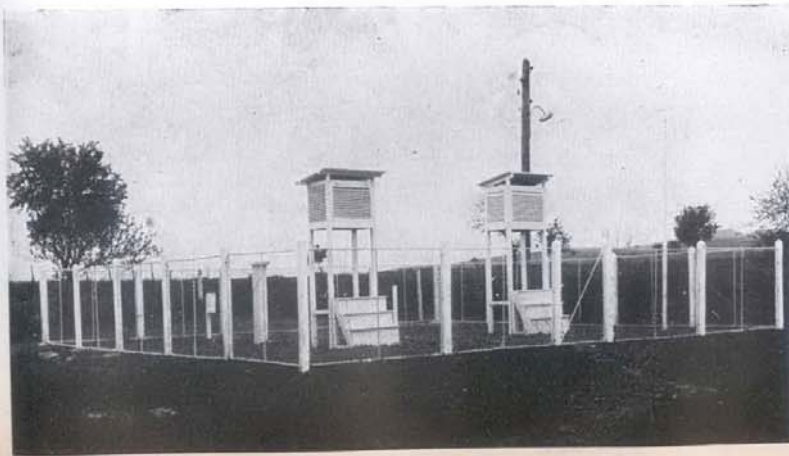
VI
Karadeniz Kıyıları Mintakası
Meteoroloji İstasyonları

Trabzon
Zonguldak
Sinop
Samsun
Rize
İnebolu
Giresun
Gerze
Çeltik
Çarşamba
Terme
Aptal Irmak
Miliç
Ordu
Vakıkebir
Cide

Meteoroloji şebekesini teşkil eden Meteoroloji istasyonlarından numuneler

Ankara: Meteoroloji İstasyonu binası

Balıkesir: Meteoroloji İstasyonu

Çanakkale: Meteoroloji İstasyonu

Cumhuriyet Devrinde Meteoroloji Teşkilâtının Yaptığı ve Yapmakta Olduğu Hizmetler

1925 senesinden evvel memleketin havası, iklimi, suyu ve umumiyetle meteorolojisi hakkında hiç bir bilgiye sahip olmıyan Türkiye, bu tarihten itibaren artık memleketin her hangi bir köşesindeki hava vaziyetini günü gününe ve hatta, saati saatine bilecek bir vaziyette bulunmaktadır. Aşağıdaki izahat Türkiye Cumhuriyeti Devlet Meteoroloji Teşkilâtının edegelmekte olduğu hizmetler hakkında açık bir fikir verebilir.

I. Günlük hizmetler:

1 — Hâlen mevcut 70 kûsur büyük meteoroloji istasyonu günde üç defa, muayyen saatlerde merkezlerinin bütün hava hâdiselerini muayyen talimatlarına göre Ankara merkezine bildirirler. Sabah saat 8 de yapılan rasatlar saat 9 da merkezde toplanmış olur. Toplanan malûmat (**Günlük Hava Vaziyeti Bülteni**) ile neşredilerek bülten, Ankarada saat 14 de alâkadar makamlara gitmiş olur.

2 — Günün üç muayyen saatinde alınan hava vaziyeti raporları tasnif ve tertip edilerek yine telgrafla muayen tayyare alanlarına ve limanlara bildirilir.

3 — Sabah saat 8 de alınan hava raporlarına istinaden ve aynı zamanda Akdenize mücavir memleketlerden alıcı telsiz aletleriyle alınan hava malûmatı da tetkik edilerek memleketin o saate ait hava vaziyeti bir harita üzerinde tesbit edilir. Ve bu vaziyete göre muayyen bir müddet için (12 ve 24 saat sonrasına kadar) vukuu muhtemel hava hâdiseleri tebarüz ettirilir ve "şimdilik" muayyen meteoroloji istasyonlarına tebliğ olunur.

4 — Günün her hangi bir saati için tayyare uçuşlarının himayesine ait, istenilen hava vaziyeti raporları telgrafla alınıp verilir.

5 — Her öğle radyo emisyonlarında Ankaranın hava vaziyeti ve akşam radyo emisyonlarında da bütün Türkiyenin hava vaziyeti ilân edilir.

6 — Mühim hava hâdiseleri ihtimali karşısında, tertibatı müsait meteoroloji istasyonları bu vaziyeti muhitlerine muhtelif vasıtalarla haber verirler. Meselâ: Dolu ve don gibi hadiseler mühim bölgelerde haber verilir.

II. Aylık hizmetler:

Her ayın sonunda aşağıdaki neşriyat yapılır:

1 — Türkiyenin Aylık Hava Vaziyeti Bülteni: Bu bülteinde bir ay içinde Türkiyede havanın suhnetine, rutubetine, yağışlarına, rüzgârlarına,

bulutluluğuna ve diğer her türlü hava hâdiselerine müteallik malûmat neşredilir. Bu bültene, aynı zamanda Türkiyenin bir aylık yağış vaziyetini gösteren bir harita da eklenir. Bundan başka bültende, memleketin muhtelif bölgelerindeki hava hâdiselerile mahsul vaziyetini karşılaştırmak suretile durumu araştıran raporlar da bulunur.

2 — Ankara Meteoroloji Bülteni: Bu bülten yalnız bir ay içinde Ankaranın günü gününe kaydedilmiş olan hâdiselerini bir arada gösteren izahatı ihtiva eder.

3 — Her ay sonunda memleketin yağış vaziyetini gösteren ve Büyük Millet Meclisile diğer yüksek makamlara sunulan **yağmur haritaları** hazırlanır.

III. Mahsul durumu araştırmaları :

Devlet Meteoroloji İşleri Umum Müdürlüğü istasyonları ile ziraat ve istihsal işleriyle uğraşan Devlet memurları her ay sonunda muayyen usullere göre mahallin önemli mahsullerinin durumu hakkında raporlar gönderirler. Bu raporlara göre ve yağışın kıymet ve şekilleri karşısında umumî mahsul durumu hakkında lâzım gelen bilgi edinilmiş olur ve bu bilgi Aylık Hava Vaziyeti Bültenine dercolunur.

IV. Yağış istasyonları :

Devlet Meteoroloji İşleri teşkilâtına dahil yüzden fazla yağış ve su rasat istasyonu her ay sonunda merkezlerinin yağış şeklini, miktarını ve yağışla birlikte vuku bulan başlıca hâdiseleri muayyen cedvel ve raporlarla merkeze bildirirler. Bu malûmat yağış haritalarının çizilmesine esas teşkil eder.

V. Senelik neşriyat :

1 — İklim istatistiği: Devlet Meteoroloji İşleri Umum Müdürlüğü teşkilatı memleketin muhtelif merkezlerine ait olan iklim malûmatını Başvekâdet statistik Umum Müdürlüğünün yıllıklarında muntazaman neşretmektedir.

2 — Bir sene zarfında muhtelif meteoroloji istasyonlarının yaptıkları rasatlar ve neticeleri toplanarak senelik bültenler şeklinde neşredilmektedir.

VI. İklim, ve teknik işlere ait raporlar ve malûmat :

Meteoroloji İşleri Teşkilâtı, memleketin Ziraat, Bayındırlık, İktisat, Sıhhat, Adliye, Askerlik, Belediye ve Dahiliye işleriyle diğer çeşitli bir çok ilmî ve teknik işlerin hava, su ve iklim hâdiselerile ilgili esaslarına yardımcı malûmat ve raporları da hazırlayıp vermek suretile hizmet etmektedir.

Bu hususta aşağıdaki birkaç misal, yapılan hizmetler hakkında bir fikir verebilir :

— Kayseri dokuma fabrikasının tesisine ait esas iklim rasatları ;

— Türkiyede kuraklık, don, dolu, yağmur ve tuğyanlara karşı sigorta tetkiklerine esas teşkil eden raporlar ;

- Sivasta şekerpancarı ziraatinin mümkün olup olmayacağı hakkında rapor ;
- Ereğli iplik fabrikasının kuruluşuna ait iklim malûmatı ve rasatları ;
- Türkiyede pamuk ziraatı ve istihsalile ilgili mıntakaların iklim rasatları ;
- Türkiyede okalıptüs ağacı yetiştirilmesi için en düşük suhnet dereceleri hakkında rapor ;
- Askerî coğrafya encümeninin yaptığı tetkikat için verilen rasatlar ve iklim malûmatı ;
- Memlekette mahsullere zarar veren haşereler ve hastalıkların husul şartlarını tesbit hakkında yapılan tetkiklere esas teşkil eden rasatlar ve iklim malûmatı ;
- Memleket mahsullerinin islahı hususunda mütehasisların yaptıkları tetkiklere esas teşkil eden iklim malûmatı ,
- Dahiliye Vekâletine Türkiye coğrafyası için verilen iklim raporları ;
- Sıtma mücadele teşkilâtına verilen raporlar ;
- Cümhuriyet müddeiumumiliklerince, muhtelif vekayii tesbitine esas olacak malûmat ;
- Bazı deniz kazalarında hava hâdiselerinin tesir derecesini tesbite tesir edecek malûmat ;
- Karabükte kurulan demir sanayii fabrikalarının tesisinde tesirli hava hâdiselerine ait malûmat ;
- İzmit kâğıt fabrikasının tesisinde tesiri olan hâdiseler rasatları ;
- Büyük yapıların oluk ve mecralarına verilecek şekil ve genişliğe esas teşkil eden şiddetli yağış sağnaklarına ait yağış cedvelleri ;
- Kütahyada kurulacak yüksek sanayi plânları için ilgili iklim malûmatı ;
- Elektrik enerji etüdlerinde lâzım olan malûmatı havi rasat cedvelleri ;
- İkinci beş senelik sanayi programına esas teşkil eden Türkiye iklim malûmatı ;
- Ankarada yol ve kanalizasyon işlerine esas teşkil edecek yağış malûmatı ;
- Gece vuku bulan bazı cinai vak'alarda semanın bulutlu olup olmadığı hakkında Adliyece istenilen malûmat ;
- Donların ve dolu tahribatının derecesini tesbite yarayacak esas günlük hava vziyeti raporları ;

— Kûsuf hâdisesinin hududu dahilinde semanın bulutluluğu ve açıklığı bakımından tetkike en müsait noktanın tayini hakkındaki malûmat;

— Barajların tesisinde yağmurlar ve liman inşaatında rüzgârların istikamet ve kuvvetleri hakkında istenilen rasat malumatı ve raporları da Meteoroloji İşlerinin hizmetleri meyânında en mühimlerini teşkil etmektedir.

Hülâsa : Bayındırlık, Sıhhat, Ziraat, Ekonomi, Adliye, Şehircilik ve Askerlik bakımından iklim ve hava ile ilgili işlerin iklim ve teknik esasları dairesinde yapılmasını temin edecek her türlü malûmatın itası hususunda Devlet Meteoroloji İşleri daima müsbet cevaplar vermek vaziyetinde bulunmuş ve bulunmaktadır.

Devlet Meteoroloji İşlerinin memleket içinde ve memleketin kalkınma ve ilerleme yolunda attığı adımlara yardım eden hizmetlerniden başka, milletler arası çalışmalara da iştirâk ettiğini kaydetmek icabeder.

Milletler arası meteoroloji teşkilâtınca hazırlanmakta olan şimal yarım küresinin hava haritasının yapılmasına lâzım olan malûmat, yapılmış olan rasatlara göre muntazamân tesbit edilerek bu işte çalışan heyete verilmektedir.

Bundan başka: Devlet Meteoroloji İşleri Umum Müdürlüğü araştırmaları ve neşriyatı yoluyla da daha bir takım müteferrik hizmetler de ifa etmektedir. Şöyle ki:

1 — Büyük Erkâniharbiye, Coğrafya Encümeninin neşrettiği (Anadolu Havzaları) kitabında: " Cümhuriyet devrinin birçok feyizli tesisatı meyânında meteoroloji istasyonları bilhassa şayanı ehemmiyettir. Bu istasyonların kayıtlarına göre Orta Anadolu, zannedildiği kadar yağmur fakiri değildir .. denilmektedir.

2 — 1931 senesi eylül ayında Madritte toplanan Milletler arası istatistik kongresinde istatistik enstitüsü azasından profesör Tiring'in istatistiklerde meteoroloji rasatları hakkında verdiği raporda istatistik tetkikatı bakımından meteoroloji ve iklim bilgilerinin ehemmiyetini tebarüz ettirmiş ve bu meyanda Türkiye Cümhuriyeti istatistik yıllığı hakkında çok kıymetli sözler söylediği gibi bu yıllığın meteorolojiye verdiği kıymet ve ehemmiyeti de yine sitayişli bir lisanla ifade etmiş olduğu resmen tebliğ edilmiş bulunuyor.

3 — Londra Kıraliyet Haşerat Bilgileri Enstitüsü yüksek mütehasıslarından B. P. Tuvarov'un 1931 tarihinde Ege rejyonumuzda çekirge ve diğer haşereler üzerine yaptığı kıymetli tetkiklere ait neşrettiği esere raptettiği harita ile eserin iklim şartları bâhislerinde istinat ettiği iklim bilgilerinin kaynağını birkaç yerde göstermiştir.

Bu iklim bilgileri kaynağının Türkiye Cümhuriyeti Meteoroloji Teşkilâtı neşriyatı olduğunu, eserinde yazmaktadır.

4 — Filistin profesörlerinden F. S. Bodenheimer Akdeniz kıyıları narenciyeleri (limon, portakal) hakkında yaptığı tetkikat raporlarında yine Türkiye Meteoroloji Teşkilâtından müstefit olduğunu söylemektedir.

5 — Memleket dahilinde vuku bulan heyelân (yer kayması) hakkında yazılan risale ve raporlarda bu hâdiselerde suyun tesirini tetkik eden ilim adamları daima meteoroloji malûmatına müracaat etmişlerdir. Bunlardan bir misal de İstanbul Üniversitesi profesörlerinden Hâmit Nafiz'in Of, Sürmene heyelânına ait olarak 1929 senesinde yazmış olduğu eserde meteorolojik malûmatın kıymetini de ele almış olduğu kitabında görülür.

6 — Sovyet Rusya bilginlerinden P. Zhukovsky Türkiyenin ziraati hakkında yazdığı yazılarda "... Türkiye merkezindeki Meteoroloji Enstitüsünün faaliyeti mahsulü olan neşriyatından ve bu teşkilâtın yeni yeni istasyonlar ilâvesile büyüdüğününden bahsederek iklim ve coğrafya bakımından çok karışık olan Türkiye için çok sık meteoroloji şebekesinin vücuduna ihtiyaç vardır..." diyor.

7 — Macaristanın Budapeşte Meteoroloji Enstitüsü Müdürü, Türkiye Meteoroloji Teşkilâtı müdürü Rethly'nin Az Jdöjárás isimli mecmuada Türkiye meteoroloji işleri üzerinde yazdığı (Türkiyede yağmur vaziyeti bülteni) hakkındaki yazıda bu eseri memnuniyetle selâmlamak icabettiğini söyledikten sonra "... Bir ilmî neticeyi şimdiden çıkarabiliriz. İç Anadoludaki yağış miktarı benim daha evvelki tahminlerimi takviye etmektedir. Çünkü eski rakamlardan daha yüksek kıymetler göstermektedir... Demekte ve yazısının sonlarına doğru da " Bu Türk müessesesinin Anadolu ikliminin tanınmasına hâdim maddeleri kendi gücü ile başarmak hususundaki muvaffakiyetlerini tebrik etmek iktiza edeceğini..." söylemektedir.

8 — Ankarada Türkkuşu Kurumu için uçuş alânı seçilmesi işinde Türkkuşu için getirilmiş olan mütehassıs B. Anohin ve Romanof'un Ankara ve etrafını inceledikten sonra alan mevkii için en son verdikleri hükmü Meteoroloji İşlerinden rüzgârlar hakkında aldıkları bilgiye göre seçmişler ve kararlarını vermişlerdir.

9 — Ankara Çubuk Barajının projelenmesi işinde meteorolojik rasatlar başlı başına muayyen bir rol oynamışlardır.

10 — İstanbul Üniversitesi eski profesörlerden Şapo, Ankara ve civarı suları üzerinde yaptığı tetkikatta, meseleye Ankara Meteorolojik bilgilerini ele almak suretile başlamışlardır.

Devlet Meteoroloji işleri Umum Müdürlüğü İş Numunelerinden Günlük Hava Haritası

